

Tednik

Učiteljski Tovariš.

Glasilo avstrijskega jugoslovanskega učiteljstva.

Štev. 31.

V Ljubljani, 2. velikega srpana 1907.

XLVII. leto.

„Učiteljski Tovariš“ izhaja vsak petek. Ako je ta dan praznik, izide list dan pozneje. Vse leto stoji 8 K, pol leta 4 K, četrt leta 2 K. Posamezna številka 16 h. Spise je pošiljati samo na naslov: Uredništvo „Učiteljskega Tovariša“ v Idriji. Naročnino prejema Frančišek Črnagoj, nadučitelj v Ljubljani (Barje). — Vse pošiljatve naj se pošiljajo franko. — Rokopisov ne vračamo. — Za oznanila je plačati od dvostopne petit-vrste po 20 h, če se oznanilo tiska enkrat; po 18 h, če se tiska dvakrat, in po 16 h, če se tiska trikrat; če se večkrat tiska, znaten popust. Oznanila sprejema „Učiteljska tiskarna“. Priloge poleg poštnine 6 K.

Oklic.

Podpisani pozivlja v imenu okrajnega odbora, da se blagovoli vsaka udeleženska in vsak udeležnik glavne skupščine „Zaveze avstr. jugosl. učit. društev“ v Radovljici čimprej zglasiti podpisanemu zaradi prenočišča in skupnega obeda. Poudarjam, da dobi le oni **stanovanje** oziroma **prenočišče**, ki se **pravočasno zglasi**. To zahtevajo krajevne razmere. Ivan Šega, učitelj v Radovljici (Gorenjsko).

Pred občnim zborom družbe sv. Cirila in Metoda.

△ Družbin izvestitelj torej imenom Družbe sv. Cirila in Metoda obžaluje, da se je vse slovensko ljudskošolsko učiteljstvo tem načinom hujskalo v Pulju zoper našo družbo in da so se obenem tudi istrskemu učiteljstvu vsiljevali o nas toliko napačni nazori.

„Družba sv. Cirila in Metoda“ noče presojati, kateri vzrokida bi bil povod temu „Zavezinemu“ toliko neutemeljenemu napadu, konstatuje pa danes pred vsem slovenskim svetom, da je bil to prvi navalte vrste, kar jih je družba doživela v 20. letih **od lastne krvi!** — —

Tako je bil poročal dne 14. septembra 1905. l. na XX. veliki skupščini družbe sv. Cirila in Metoda v Št. Jurju ob juž. žel. glavni izvestitelj te družbe, znani prijatelj dekan, sedaj kanonik Anton Žlogar, povodom znanega konflikta med družbo sv. Cirila in Metoda in „Zavezo avstr. jugoslov. učiteljskih društev.“

Z zadovoljstvom lahko konstatiramo, da se pred vsem slovenskim svetom prav nič ne sramujemo, da smo bili ravno slovenski učitelji prvi, ki smo se upali prvi javno napasti družbo sv. Cirila in Metoda. Družba sv. Cirila in Metoda je pač veljala do onega časa kot nekak „noli metangere“, in gorje onemu, ki bi se upal le misliti, da bi bilo dobro, da se ta družba, ki je za slovenski narod naravnost-vitalnega pomena, malce preosnovi, da se pomladi in da mora priti v družbin odbor nekaj takih oseb, ki ne bodo le slepo

in brezpogojno slušale onim nevidnim močem, ki hočejo zazibati oziroma, kiso zazibale to družbo v ono opasno spanje, v oni opasni položaj, da bi bil glavni družbin namen edino le ta, da bi izkušal polagoma izročiti slovensko obmejno mladino — našo bodočnost — takim odgojiteljem, ali boljše: odgojiteljicam, ki hočejo vcepiti tej mladini v srce one napačne nazore o človeškem življenju, nazore, ki viškujejo v tem, da je človeštvo — t. j. človeški narod — srečno edino le tedaj, če obrača vedno in vedno svoje oči protinebu, da izgubi vse onolastno zaupanje vase, pričakujoč pomoči odzgoraj.

Taka vzgoja je najuspešnejše orožje našim ljutim nasprotnikom na jugu in severu, ki z njim tako uspešno nadaljuje svoje raznarodovalno delovanje med slovenskim narodom.

Da je bil napad slovenskega učiteljstva na družbo sv. Cirila in Metoda družbi v hasek, to lahko priča sedanost. Slovenska javnost je pričela resno razmišljevati, da se mora družba reorganizovati, da se mora času primerno preustrojiti in drugo.

In naš „napad“ je obrodil dalje ta sad, da so pričeli postajati občni zbori živahnejši, da je slovenska javnost pričela razmišljevati, kje bi se mogli dobiti novi viri, ki bi prinašali družbi novih dohodkov v dosego smotrov, ki bodo slovenski obmejni mladini služili v pravi hasek.

Glavni namen našega „napada“ na družbo sv. Cirila in Metoda je bil pač ta, opozoriti slovensko javnost na resnico, da bo delovanje družbe sv. Cirila in Metoda le tedaj uspešno, da bodo žrtve, ki jih prinaša itak že ubožni slovenski narod na oltar družbi sv. Cirila in Metoda, le tedaj doprinašale oni sad, ako bodo na družbenih zavodih delovale čile, za šolsko kakor tudi socialno izvenšolsko življenje slovenskega naroda vnete in požrtvovalne posvetne učiteljske osebe.

Slovensko učiteljstvo dobro ve, da je vpliv izvenšolskega delovanja tako mogočen, tako vpliven na nadaljno človeško izobrazbo, da v teku nekaj let popolnoma zatemi vso šolsko odgojo. Šolska vzgoja zadobi le tedaj v človeškem organizmu življenja sposobne kali, ako spravimo v najtesnejo harmonijo šolsko vzgojo in izvenšolsko javno delovanje.

Šolske sestre pa po svojih redovnih pravilih ne morejo nikakor nastopati javno, bodisi, kakor delavke na gospodarskem, bodisi na političkem poju. To je dejstvo, ki ga tudi največji prijatelji šolskih sester ne morejo utajiti.

Gmotne žrtve, ki jih slovenski narod polaga na oltar takih zavodov, služijo le v to, da se preživlja nekaj teh sester a fakičnega uspeha, fakične koristi pa slovenska mladina, slovenski narod nima.

Ta naša trditev se da dokazati na podlagi golih dat.

Naša zahteva do družbe sv. Cirila in Metoda je: „V družbene zavode **agilne posvetne moške učne osebe!**

Vemo, da nas bodo izkušali v gotovih časopisih prepričati, da tega ni mogoče storiti, ker v to ne zadostujejo društveni dohodki, zakaj posvetne učne osebe bodo pač zahtevale, da se jim preskrbi zagotovljeno bodočnost, to je, da se jim preskrbi primerno pokojnino in da se jih primerno plača.

Uvažujemo te pogoje!

Prihajamo pa obenem tudi s sledečim nasvetom, ki ga naj društvo blagovoli upoštevati: Avstrijski Slovani — to je Čehi, Hrvati in Slovenci — Poljakov sedaj še ne upoštevamo — imamo tri svoja šolska društva. Vodilni faktorji teh treh bratskih slovanskih šolskih društev naj stopijo v najkrajšem času v dogovor, bi li ne bilo mogoče ustanoviti **skupen penzijski fond za družbino učno osobje.** Nasvet bi gotovo dobil v kratkem realna tla.

Agilne posvetne učne osebe na družbinah zavodih bi se kaj lahko dale uporabiti pri raznih gospodarskih podjetjih, pri raznih društvih itd., kar bi gotovo slovenski stvari donášalo velikanske koristi; zakaj ravno slovensko učiteljstvo — to lahko trdimo s ponosom — vodi nad $\frac{4}{5}$ vseh javnih naprav v slovenskem narodu!

Učimo se le od naših nasprotnikov, bodisi Nemecev ali Lahov. Prvi nastavljajo na svojih učnih zavodih, tako na Schulvereinskich kakor tudi na südmarkinich, najagilnejše, najboljše učne osebe, a drugim ne pride niti na misel, da bi na svojih „leginich“ šolah nastavljali šolske sestre.

Vzemimo si v zgled ljubljanske Nemece! Le-ti pošiljajo v vse svoje kulturne zavode svojega najsposobnejšega moža dr.

Fran Leskovar.

Vroče poletje je tu. Nam učiteljem okolo Celja pa je nastopila tožna jesen. List za listom pada.

Turobne elegije vejejo prek novih grobov . . .

Zopet nekrolog! In ko pero poklada težke, žalostne besede na papir, gledam pred seboj črke: „D a n e s t e b i , j u t r i m e n i!“ — Strah pa nas ni, če nas smrt po trudapolnem delu reši bede in skrbi ter nas položi v prezgodnji grob, ako ni strah onih, ki nam režejo tako tanek kruh, da nam pospešujejo pot tja pod grudo.

Dne 11. julija smo položili v Novicerkvi pri Celju svojega milega Frana v smrtno spanje.

Ko je čul o smrti tovariša Krojeja, je dejal: „Sedaj pa imam strah, sedaj pa bo kmalu na mene prišlo!“

In res je šel on prvi za njim.

Iz srede dela ga je povedla smrt v boljši svet. Bil je do zadnjega v šoli. Dan pred smrtjo, t. j. 8. julija, je še poučeval, hotel je drugi dan pri šol. maši orglati. Ko je predsmrtni dan še pel z učenci, jih je tako žalostno pogledoval, da so se ti solzili, tako se jim je smilil. Zadnje dni je že komaj hodil. Vsi so mu

Binderja, nikdar pa še nismo čuli, da bi ljubljanske učne zavode izročali — šolskim sestram.

Zakaj? — Ne vprašajmo zakaj!

Prav vzradostil nas je odločen korak, ki ga je storila naša akademična mladina, združena v manjšinskem odseku akad. društva Adrije v Pragi, ker je izdala 4. številko svojega glasila „Omladine“ kot Ciril in Metodovo številko“ pod naslovom: „Slovenska šolska družba.“

Želeli bi, da ta številka „Omladine“ poletiv tisočih in tisočih izvodih med slovenski narod in da bi vsak član družbe sv. Cirila in Metoda prebiral dannadan to številko, potem bi — o tem smo prepričani — družba sv. Cirila in Metoda postala to, kar bi že davno morala postati: **rešilka in mati naši zapuščeni obmejni slovenski mladini!**

Naš denarni zavod.

Geslo: Kar plodonosno naložim, v pomoč le sebi podarim.

Hranilnica in posojilnica Učiteljskega konvikta v Ljubljani,

— registrovana zadruga z omejenim jamstvom. —

Promet do konca mal. srpana 1907 K 83.518.54

Naznanilo. Kdor želi od zadruge kakih informacij, naj za odgovor priloži 20 h v poštnih znamkah. Na prošnje brez vpošiljatve navedenih znamk se ne odgovarja.

Koroške šolske razmere.

V eni zadnjih številki smo že nakratko navedli nekaj dat iz poročila, ki ga je izdal deželni šolski svet v Celoveu o stanju šolstva na Koroškem.

Poročilo pravi, da ima Koroška 372 ljudskih in 10 meščanskih šol. Po dve meščanski šoli sta v Celoveu, Špitaliču, Velikoveu in Volšpergu, po ena pa v Št. Vidu in Trgu. Od 372 ljudskih šol jih je 285 z nemškim, 3 s slovenskim učnim jezikom, 84 pa je utrakvističnih. Meščanske šole so seveda vse nemške.

Privatnih šol s pravico javnosti je 12, brez pravice javnosti 3. Lansko leto je bilo na Koroškem 61.057 otrok, ki bi

odgovarjali iti v šolo, a on je ni mogel pustiti. Bekel je, da se bo že v počitnicah odpočil in popolnoma pozdravil.

Govoril je do zadnjega trenutka s svojo soprogo. Vprašal jo je, kako je vreme. (Zadnji čas je vedno tožil, da je tako slabo vreme.) To je bilo zjutraj pred peto uro. Soproga je šla za trenutek ven, in tedaj se mu je dvignila kri. Prihiti nazaj. Ko ga zapazi v krvi, pokliče druge. A on je zdihnil le parkrat in potem zaspal. Vse je bilo v kaki četrt uri, kakor si je že prej vedno želel, samo hitro prestatati smrtne trenutke.

Bolehal je že deset let. Zadnja bolezen je trpela od septembra 1906. Od majnika sem pa je hiral vidno in hitro.

Trpel je v svoji bolezni jako voljno. Le tedaj je zdihoval, kadar je sedel sam, ni ga bilo strah zase, ampak bal se je za svojece, ki jih bo ostavil.

Pokojnik je bil rojen dne 3. novembra 1860. Oče je bil tesar, posestnik in gostilničar, ki je učakal visoko starost 82 let. Mati še živi in je sedaj stara 75 let; živita še tudi brat in sestra.

Ljudsko šolo je obiskoval v Majšpergu, potem eno leto realko v Mariboru, odkoder je vstopil v učiteljske ravnotam, katero je dovršil leta 1881. Prvo službo je nastopil v Slatini

morali obiskovati šolo, in sicer 30.636 dečkov in 30.421 deklic. Od teh je obiskovalo meščanske šole 532 dečkov in 732 deklic, ljudske šole 28.101 deček in 27.319 deklic. — Privatne šole je obiskovalo 1679 otrok. Doma se je učilo 60 otrok. Zaradi šolskih zamud je bilo 2044 denarnih glob, v 923 slučajih pa se je kaznovalo z zaporom. Vendar se kazni niso izvršile v 610 slučajih. Na javnih ljudskih šolah je delovalo 670 moških in 259 ženskih učnih oseb, na privatnih šolah 12 moških in 55 ženskih. Moško učiteljske je obiskovalo 246 gojencev, žensko 109 gojenk. Žensko učiteljske uršulink v Celovcu je imelo 110 gojenk.

Nadalje pravi poročilo, da se razširjenje šol ne vjema z rastočim številom za šole godnih otrok. Šolske oblasti se potezajo za razširjanje šolskih poslopij in za novo zidanje, a ljudstvo se upira velikim vsotam, ki jih mora plačevati. V mnogih slučajih se ne more plačevati niti amortizacije brezobrestnih posojil.

Poročilo pravi končno, da primanjkuje učnih oseb na utrakvističnih šolah. Celo rojeni Slovenci zataje svojo narodnost in si pridobivajo usposobljenje samo za nemški jezik, da ne bi bili nastavljeni na utrakvističnih šolah.

Tako govori suho uradno poročilo. Zdi se nam potrebno, da si z „Domovino“ vred kritičsko ogledamo ta uradni glas o koroškem ljudskem šolstvu. Poudarjamo ob tej priliki, da se slovensko časopisje vse premalo briga za koroške šolske razmere.

Žalostno, nad vse žalostno je poskrbljeno za koroške Slovence. Ti imajo samo tri slovenske ljudske šole od katerih eno vzdržuje Ciril-Methodova družba. To je žalostno dejstvo, ki govori glasneje, kakor še tako natančno opisovanje koroških razmer. Nemci se trudijo na vse načine, da preprečijo vsako ustanovitev slovenskih ljudskih šol. V Št. Jakobu v Rožu, ki je popolnoma slovenska vas, so morali Slovenci sami ustanoviti svojo šolo. — Na Koroškem pa je še več krajev, ki so se brezuspešno borili za slovensko šolo. Tega je kriva predvsem vlada, pa krivo je tudi slovensko koroško ljudstvo, ki ni poučeno o namenu ljudske šole, ki naj bi po načelih zdrave pedagogike služila izobrazbi in ne učenju tujega jezika.

Na Koroškem je 84 utrakvističnih šol. Te šole so pravi unikum na svetu. V prvem razredu je v rabi znani Prešernov abecednik, ki nasprotuje povsem načelom zdrave pedagogike in je najslabša slovenska učna knjiga za ljudske šole. Človeku, ki

dobi to knjigo v roke, prihaja slabo, tako leži to skrupcvalo pod vsako kritiko.

Na utrakvističnih šolah prakticirajo tako, da do sredi leta premeljejo slovensko abecedo — nato pa takoj začno s poukom nemščine. V drugem in nadaljnjih razredih pa so odmerjene za slovenščino tri ure na teden, ki so pomaknjene navadno na konec pouka, tako da trpi pouk že zaradi tega. Že vnaprej je jasno, da je tu vsak uspeh nemogoč. Toda to še ni dovolj. Zgodilo se je, da so otroci slovenskih staršev izostajali od slovenskega pouka z učiteljevim dovoljenjem, ker so jih doma starši po šoli rabili. Poučevali so samo tiste otroke, ki so se javili za tri slovenske ure.

Ljudstvo plačuje denar, ki ga zahteva razširjanje in zidanje šol. Pa pride „Schulverein“ in pravi: „Mi damo toliko in toliko tisoč kron za novo šolo, samo to nam obljubite, da glasujete za nemški pouk.“ — Kronic pridejo in z njimi nemška šola, zakaj „slovensko se vaši otroci itak naučijo doma, nemško pa potrebujejo po svetu“. In tako so nastale popolnoma nemške šole v slovenskem delu Koroške. Kdaj začne naša Ciril-Methodova družba pametnejšo politiko? Koroški Slovenci potrebujejo slovenskih deželni šol. Pri Ciril-Methodovih šolah plačujejo dvakratni davek.

Število popolnoma nemških šol v slovenskem delu Koroške je veliko. Razen nekaj besed v prvem razredu — če učitelj razume slovensko — in razen krščanskega nauka otroci ne slišijo v šoli materine besede. Tudi krščanski nauk hočejo ponemčiti. Da ga poučujejo še slovensko, se je zahvaliti odločnemu nastopu narodnih katehetov. So pa tudi taki duhovniki, ki v višjih razredih poučujejo krščanski nauk samo nemško ali pa slovenske otroke sploh zanemarjajo in jih ne izprašujejo. Malo je takih, a so. Tem kratkovidnejšem, ki delajo to edino iz tega namena, da se ne bi preveč zamerili treba posvetiti posebna poglavja v zgodovini slovenskega šolstva na Koroškem. Zanimivo je vprašanje, kako stališče zavzema škofijstvo v tem oziru. Dogaja se, da krajni in okrajni šolski sveti pošiljajo peticije na deželni šolski svet, naj se poučuje krščanski nauk nemški. Deželni šolski svet pošlje akt škofijstvu „zur Äußerung“. To odloči, da nima deželni šolski svet pri krščanskem nauku ničesar ukazovati, ker ima samo cerkev pravico določiti, kako se naj poučuje krščanski nauk.

(Sv. Križ), kjer je bil do l. 1887., potem je bil v Št. Lovrencu v Slov. goricah do jeseni 1888. Tu je našel družico svojega življenja in se je tam poročil dne 2. svečna 1888. V tem letu je dobil službo šol. vodje v Špitaliču, konjiški okraj, kjer je ostal do leta 1891. Od tu pa je prišel za nadučitelja k Novicerkvi pri Celju, kjer je deloval do prerane smrti dne 9. julija t. l.

Ne bom panegiriško proslavljal njegovega delovanja, saj moža je odevala sama ljubezniva skromnost. Ves čas je bil zvest sin svojega naroda ter mu je zato tudi posvetil vse svoje moči v javni vzgoji, celo četrstoletje ljudskemu blagru!

Bil je pravi ljudski učitelj. Njegova ljubezniva otroška nraga je ravno usposobljala za vzgojo mladine, ki jo je goreče ljubil. Zato so ga otroci tudi radi imeli in učenci njegovega razreda še vedno žalujejo za njim.

Kot tovariš je bil jako ljubezniv in odkritosrčen. Nič ga ni bolj veselilo kakor obisk tovarišev, ki jih je vedno gostoljubno sprejemal. Bil pa je tudi pri ljudstvu jako priljubljen in v čišlih, ker je imel usmiljeno srce do obožcev in vsakemu rad pomagal, komur je le mogel. Rad je podpiral učiteljske liste in se tudi mnogokrat spominjal učit. konvikta.

Pokojnik ostavlja v neizmerni bolesi soprogo in dvoje otrok. Eno veselje bil bil srčno rad doživel, da bi videl svojo hčerko Kristino kot učiteljico, ki stopi s prihodnjim šolskim letom v IV. tečaj učiteljskega v Ljubljani. Ta sreča bi mu bila gotovo vsaj za nekaj časa podaljšala življenje. Mirko je komaj enajstleten in letos gre v gimnazijo. Ta bi sedaj največ potreboval očetove pomoči.

K zadnjemu počitku so ga razen nebrojnega števila soobčanov in prijateljev spremili tovariši in tovarišice iz Celja, Dobrne, Vojnika, Vitanja, Ljubečne, Šmartin v R. d. Črešnjice, Konjice, Žaleca, Frankolovega in od drugod. Pogrebne obrede je opravil domači dekan in kanonik dr. L. Gregorec, asistirali pa so mu domači kaplan in dobrniški župnik s svojim kaplanom. Na pogreb pa so prišli tudi duhovniki iz Vojnika in Žaleca. Nagrobni govor pa mu je govoril nekdo izmed sosednih nadučiteljev. Tovariši pevci so mu zapeli dve žalostinki.

Dragi Fran! Po trudapolnem delu in mučni bolezni se odpočij v hladni gomili kot delavec, ki je bil vreden plačila. Domača zemlja ti bode gotovo lahka v počitku. In tega sladkega snu ti nečemo kratiti z brezmejnimi togovanjem. Ostanesh nam vedno v blagem spominu!

I. Š t u k e l j.

Zanimivo je uradno poročilo deželnega šolskega sveta, ki pravi, da zatajijo celo rojeni Slovenci svojo narodnost in si pridobijo usposobljenje samo za nemški učni jezik, da ne bi bili nastavljeni na utrakvističnih šolah.

Kaj nam pravi to uradno poročilo? Utrakvistične šole so raztresene po deželi. V trgih in večjih vaseh jih ni. Zato je ugodnejše službovati tam, kjer je več družbe in ne v hribih, kjer je ni.

Slovenščina na učiteljskem v Celovcu tudi za Slovence ni obligaten predmet. Zato se ji odtegnejo učiteljski, ker niso primorani, da bi je obiskovali. Na nemškem učiteljskem slovenščine sploh ne poučujejo. Razen tega pa dela učenje slovenščine koroškimi dijakom težkoče, ker se je v ljudski šoli ne naučijo dovolj. Glavno pa je, ker vlada na Koroškem na slovenske učitelje tak pritisk odzgoraj, kakor nikjer na svetu. Vrhutega je v Celovcu nemški „Präparandenheim“, kjer stanuje veliko učiteljskih (tudi Slovencev), in kjer že skrbe za — pošteno nemško vzgojo.

Koroški Slovenci so čutili to moro, ki se ji pravi ljudska šola na Koroškem. Ustanovili so društvo „Učiteljski dom“, ki podpira slovenske dijake. Nekaj učiteljev smo si pridobili s tem — nevarnost zanje je tudi v službi velika, kjer razmere tako vplivajo nanje, da postanejo veliki narodni neznačajneži.

„Učiteljski dom“ v Celovcu pa je — žal — preveč strankarsko podjetje. Dokaz temu je dejstvo, da ni hotel sprejemati niti „Učiteljskega Tovariša“ niti nedolžnega „Zvončka“ ki mu je bil brezplačno na razpolago.

Pot do slovenske šole na Koroškem vodi po različnih krajih: Izprememba političnih razmer v deželi in državi, naraščaj slovenskega učiteljstva, pouk ljudstva. To pot je treba nastopiti. Hodimo urno naprej v korist zdrave pedagogike in v korist Slovencev na Koroškem! Ako ne storimo tega, je Korotan za Slovence — izgubljen!

Iz naše organizacije.

Skupne zadeve.

Iz Zaveze avstr. jugoslovanskih učiteljskih društev.

Delegate za letošnjo glavno skupščino so dalje prijavila sledeča društva.

XXIX. Učiteljsko društvo za politični okraj Ljutomer. 130. Tomažič Janko, nadučitelj — Stara cesta; 131. Cvetko Fran, nadučitelj — Volčja vas; 132. gdč. Gorjatz Alojzija, učiteljica — Ščav. dolina; 133. gdč. Ros Marija, učiteljica, Ljutomer.

XXX. Šaleško učiteljsko društvo. 134. Košutnik Silvester, šol. vodja — Topolšica; 135. gdč. Fister Julija, učiteljica — Šmartno ob Paki.

Namestnica; 20. gdč. Valenčič Antonija, učiteljica — Šmartno ob Paki.

XXXI. Društvo učiteljev in učiteljskih prijateljev v logaškem okraju. 136. Bezeljak Ivan, nadučitelj — Žilce; 137. gospa Bezeljak-Bayer Franja, učiteljica — Žilce.

XXXII. Gornjegrajsko učiteljsko društvo. 138. Šijanec Ignacij, učitelj — Gornji grad; 139. gdč. Vole Kristina — Šmartno pri Gornjem gradu.

Namestnik: 11. Kele Ivan, nadučitelj — Nova Štifta.

Vodstvo „Zaveze“.

Predsednik: L. J e l e n c.

Književnost in umetnost.

Zvonček objavlja v osmi letošnji številki to-le izbrano vsebino: 1. Slavko na potovanju. E. G a n g l. Pesem. 2. V Konjskih vodah. A n d r e j R a p e. Povest. 3. Uzalna kozica. E. G a n g l. Pesem s podobo v barvotisku. 4. Premodre glave. S i l v e s t e r K. Narodna smešnica. 5. Igrišče. L u d o v i k Š i j a n e c. Otroška igra. 6. Planinka. A v g u š t i n Š a b e c.

Poučni spis. 7. Mala stvarca — velik strah. I v o T r o š t. Povest s podobo. 8. Med cveticami. E. G a n g l. Pesem s podobo v barvotisku. 9. Spoštuj narodo. L u d. P o t o č n i k. Povest. 10. Pouk in zabava. Domu. F r. K s. S c h n e i d e r. Uglasbena pesem. — Demant. K. K o r i š. — Rešitev. — Kotiček gospoda Doropoljskega.

Domače ognjišče ima v svoji 7. letošnji številki to-le vsebino: 1. F. M.: Vzgjajališče v Eggenburgu. — 2. R u d o l f H o r v a t: O vzgoji otrok v predšolski dobi. — 3. J. D i m n i k: Boditeljski večeri. — 4. Domači zdraynik. — 5. Dopisi. — 6. Drobtine. — „Domače ognjišče“ najtopleje priporočamo. Naj bi ne bilo slovenske hiše in rodovine brez tega lista!

Kettejeve poezije. Založnik L. Schwentner v Ljubljani nam poroča, da je Kettejeve poezije razprodal in pripravil drugo pomnoženo in ilustrovano izdajo, ki ima iziti čimprej. Knjigo je zopet uredil A. Aškere, ki je napisal tudi obširno življenjepismo in književno kritično črtico, ilustracije je izvršil slovenski umetnik M. Gaspari; poleg ilustracij je pridejan tudi pesnikov portret, fotografski posnetek Ketteja na mrtvaškem odru in faksimile rokopisa nekega njegovega soneta.

Že to, da so bile Kettejeve poezije razprodane tekom par let, ter da se je vsled vednega povpraševanja po njih založnik odločil še za eno izdajo, nam priča zadostno, da je slovenski narod porazumel, kaj pomeni Kette v naši književnosti. Imena: Kette, Aškere in Gaspari so nam porok, da se imamo zopet nadejati knjige, lepe v vsakem oziru; tembolj, ker nam dosejanje Schwentnerjeve publikacije jamčijo za to, da je oskrbel tudi tej knjigi kar najelegantnejšo zunanjo obliko. Več o njej izpregovorimo, kedar izide in se nam doloži v oceno.

Politiški pregled.

* **Nova avstrijska ustava.** Državnozbornski poslanec grof Sternberg je pod naslovom „Nova ustava“ izdal obsežno brošuro, v kateri razvija načrt, „kako se reši Avstrija, ki propada“. V tej brošuri zahteva imperijalistično monarhijo, hoče, da se dualizem preosnuje in da se razširi federalizem. Velika zgodovinska področja morajo pridržati svojo individualnost. Češka ostane Češka, Galicija Galicija, Moravsko treba združiti s Šlezijo, Tirolsko s Solnograško, Doljno z Gorenjo Avstrijo, Štajersko s Koroško, Primorje, Dalmacijo in Kranjsko treba zediniti v vojvodino Noricum. Z Ogrsko naj stopi Avstrija v trdne pogodbene razmere in pridrže naj se sedanje kvote. Gospodarska skupnost vojske in mornarice se proglasi za nerazrušljivo. — Kontrola skupnih stvari se poveri parlamentarnemu odboru obeh državnih zbornic in zveznemu svetu. Vsaka poedina dežela ima svoje ministrstvo, na čelu mu je vrhovni tajnik. Tajniki so odgovorni deželnim zborom, ki tvorijo dve zbornici. Vrhovni tajniki zastopajo dežele v zveznem svetu, ki odločuje ob nesporazumu med državo in deželami. Za vnanje stvari, vojsko in mornarico se postavi državno ministrstvo, na čelu mu državni kancelar. Ogrska vlada naj se uredi slično. Treba jo je razdeliti v 4 prefektore, 12 dijeceze in 120 županij, kakor je bilo razdeljeno Dioklecijanovo cesarstvo, ter ima enako Avstriji zvezni svet in državnega kancelarja.

* **Trozveza.** Poluradni list ruske vlade „Novoje Vremja“ se je v eni zadnjih številkih zopet bavil s trozvezo ter piše med drugim nastopno: Trozveza Nemčije, Avstro-Ogrske in Italije, ki je bila 28. junija 1902. podaljšana na šest let, poteče meseca junija 1908. Ob obnovi pogodbe je bilo določeno, da se pogodba podaljša na nadaljnih šest let, ako ena izmed treh držav leto dni, preden pogodba poteče, ne izjavi, da jo odpoveduje. Dan 28. junij je minul, in Italija je molčala. S tem se je obstanek trozveze podaljšal na nadaljnih šest let do 28. junija 1914. Ni Avstrija ni Italija nista v nevarnosti od strani kake tretje države. Avstrija se nahaja v dobrih odnošajih s svojimi sosedi na vzhodu, jugu in zapadu. Italija je utrdila svoje odnošaje s Francijo. Zaraditega je trozveza za Avstro-Ogrsko in Italijo brezpotrebna potrata, brez katere bi lahko bili obe državi. Svoječasno je bilo v političnih krogih Italije jasno o brezpotrebni trojne zveze. Trozveza ne daje Italiji ničesar, marveč jo obvezuje, da si isti čas veže roke proti Avstriji, edini državi, s katero je ne veže ravno najpovoljnejše prijateljstvo. Avstrijeji so bili izgnani iz Lombardije in Beneške,

ali Italiji ni uspelo, da združi vse italijanske dežele. To je rana, ki peče še danes italijanski narod in se ne zaceli dotlej, dokler se pokrajine, naseljene z Italijani, ne povrnejo domovini Italiji. Zaraditega tudi vodijo med Avstro-Ogrsko in Italijo veliko gospodarsko političko borbo za vpliv na balkanskem polotoku. Avstro-Ogrska se je po berlinski pogodbi zasadila na Balkan kakor klin ter je tamkaj dosegla prednosti, ki od dne do dne bolj škodujejo italijanski trgovini. Italija ne dobiva od trozveze ničesar. — Avstro-Ogrska, zavarovana do leta 1914. po zvezi pred italijanskimi stremljenji, bo umela, da se v tem času okoristi in utrdi svoj vpliv na Balkanu ter da umiri in uduši italijansko iredentično gibanje v svojih deželah. Zato se ima ona zahvaliti Nemčiji, ki ji pripravlja pota v Malo Azijo. Največjo korist od trozveze ima Nemčija. Z zvezo z Italijo si je zagotovila mir pred Francijo, ki mora na italijanski meji držati veliko vojno silo. Zveza z Avstro-Ogrsko ji zagotavlja priporočila v Carigradu in Mali Aziji, kamor so sedaj uprta podjetja Nemčije. Avstro-Ogrski dopušča ta zveza svobodne roke na Balkanu in v Albaniji. Italija plačuje drago svojo čast, da more biti v društvu dveh velikih držav. Nemčija in nemškofilsko časnikarstvo tolaži Italijane, da trozveza zavaruje za nadaljnih šest let mir v Srednji Evropi. Podaljšanje trozveze je gotovo dejstvo, a avstrijski minister vnanjih stvari Ährenthal je znal o tej priliki povedati italijanskemu ministru toliko reči, kolikor je bilo potrebno. Knez Bismark je umrl, ali grof Bülow, kakor se vidi, ni zastoj dobil knežjega naslova.

* **Hrvaška kriza.** Bivši sekijski načelnik Roje se je mudil te dni v Budapešti ter izjavil napram nekemu časnikarju, da hrvaški sabor ne bo nikoli sprejel službene pragmatike železničarjev. Ban pač more pragmatiko saboru oktroirati, toda zakon nikoli ne postane brez saborovega dovoljenja. Potem je govoril o madjarskih šolah na Hrvaškem ter povedal, da je odredil, da se mora iz madjarskih šol odstraniti vse, kar je proti hrvaški narodni zavesti.

* **Proti Poljakom.** Nemška vlada je prepovedala za dve leti razpečavati v Nemčiji poljski list „Słowo Polskie“.

* **Mirovna konferenca v Haagu.** V seji dne 23. pret. mes. je prvi nemški delegat baron Marschall priporočal ustanovitev stalnega mirovnega razsodišča v Haagu. — V angl. nižji zbornici je vprašal S. Robert, ali so prišle od angleških delegatov iz Haaga kake vesti glede predloga za omejitev oboroževanja. Državni tajnik zunanjih del Grey je odgovoril, da so pač prinesli časopisi pogoje takega sklepa, toda konferenci se dosedaj še ni predložil tak sklep. Tudi ne more reči, kaki pogoji bi se eventualno predlagali, toda bilo bi želeli, da bi take pogoje konferenca sprejela, ako je količkaj mogoče.

* **Za ženska prava na Angleškem.** Iz Londona poročajo: Višja zbornica je sprejela v tretjem branju zakonski načrt, da smejo ženske, ki imajo volilno pravico v občinske zastope, postati tudi odbornice v občinskih in okrajnih zastopih.

* **„Narodna delavska organizacija“ v Trstu.** V Trstu so ustanovili društvo, ki se imenuje „Narodna delavska organizacija“.

* **Za slovensko šolstvo.** V seji državnega zbora dne 16. pret. m. je predložil in priporočal državni poslanec Matko Mandić kakor predsednik „delavskega podpornega društva“ v Trstu prošnjo tega društva za ustanovitev slovenskih ljudskih šol v tržaškem mestu, za slovenske srednje in strokovne šole in končno za slovensko vseučilišče.

* **Delavsko ministrstvo.** Razne parlamentarne stranke zahtevajo ustanovitev novega, takozvanega delavskega ministrstva. Novi minister bo družil v svoj delokrog razne, sedaj še razkosane panoge državne uprave. Predvsem bo obsegal njegov delokrog državne gradnje, parobrodstvo na jezerih in rekah, zakonodajstvo, rudarstvo, varstvo rudarjev, delavsko statistiko in delavsko zavarovanje.

* **Kulturni boj na Francoskem.** O priliki izvedbe zakona o ločitvi cerkve od države so se župnik Cuincam in njegovi kaplani branili umakniti se iz župnišča. Zato sta 22. pret. m. obkolila hišo bataljon 48. pešpolka in orožništvo. Razbili so vrata ter po podprefektu in policijskem komisarju s silo odstranili duhovščino.

* **Za splošno in enako volilno pravico češkega deželnega zbora.** Češka socialna demokracija namerava uprizoriti veliko akcijo za splošno in enako volilno pravico za češki deželni zbor. Akcija bo tako velika, kakor ona za splošno in enako volilno pravico v državni zbor.

* **Izjava kneza Karla Auersperga o jugoslovanskem vprašanju.** „Agrar Zeitung“ je objavila govor svojega specialnega poročevalca s knezom Karlom Auerspergom o jugoslovanskem vprašanju in njegovem razmerju do nagodbe. Knez smatra jugoslovansko vprašanje za najvažnejše v Avstriji. Avstrijska politika se bo morala s primernimi prometnimi zvezami tesneje združiti in zvezati med seboj, bodisi direktno, bodisi preko Hrvaške. Življenjska politika Avstrije je sedaj dalmatinska politika. Najvišji smoter ne sme več biti, za vsako ceno skleniti pogodbo z Ogrsko, ampak njena prva naloga je zdaj rešiti jugoslovansko vprašanje. Kar se tiče hrvaško-ogrškega spora, meni knez Auersperg, da je stališče Hrvaške vsekakor ugodno, da je pa največ odvisno od vnanjih faktorjev, kako in kdaj hočejo pomagati Hrvaški.

* **Kongres ogrskih Romunov.** Iz Budimpešte poročajo: Voditelji romunskega narodnega gibanja so sklenili sklicati narodni kongres ogrskih Romunov, ki bo imel sklepati o organizaciji deželne stranke in ki bo določil smer romunskim poslancem v ogrskem državnem zboru. Aradska „Tribuna“ urgira sklicanje kongresa, češ, da potrebuje sedanji položaj razjasnitve.

* **Agrarna zveza in nagodba.** Agrarna zveza v državnem zboru je o svojem zborovanju glede na nagodbeno vprašanje izdala sledeči komunike: Agrarna zveza bo presojala vprašanje o nagodbi s stališča varstva interesov avstrijskega poljedelstva in bo svoje stališče precizirala tedaj, ko bo nagodba predložena parlamentu.

* **Socialni demokrat Schuhmeier** je imel v poslanski zbornici 22. pret. m. znamenit govor. Z neizprosno ostrostjo se je lotil proračuna in vse naše finančne politike, ki pozna samo državne potrebščine in nikdar ne tudi ljudskih. L. 1848. je živelo v Avstriji 17 milijonov prebivalcev in izdatki so bili tedaj 300 milijonov kron. Leta 1900. je bilo pri nas 25 milijonov prebivalcev, a že 1583 milijonov izdatkov, letos (1907) v tej državi ni niti 27 milijonov prebivalcev, od katerih tirja nad 1892 milijonov kron. Prebivalstvo se torej niti podvojilo ni, dočim so se izdatki v tem času šestkrat povečali. Davki rastejo od leta do leta neprestano, le veleposestniki plačujejo manj! L. 1869, so morali plačati še 70 milijonov kron, l. 1904. so plačali le še 51 milijonov kron. Vsi drugi davki so v tem času narasli: davek na žganje od 14 na 87 milijonov; davek na pivo od 34 na 77; davek na sladkor od 26 na 122 milijonov itd. — Direktni davki znašajo 308 milijonov, indirektni (v obliki raznih doklad, kakor na kavo, sladkor itd.) pa 843 milijonov. Povsod sedi pri mizah še nepovabljen gost, ki poje najboljše: finančni minister s svojimi davki. — Dohodki rastejo od leta do leta, a vzlic temu ima država vedno več dolga. — Militarizem požre letos 400 milijonov K, dočim gre za ljudske šole le 6 milijonov, vse druge potrebščine za šole (90—95 milijonov) je naložila država občinam, da ima zato denar za vojaške namene. Jako ljuto je napadel militarizem kot upravo, ki služi samo nekaterim glavam mnogo bolj proti nasprotniku znotraj, kakor proti sovražniku zunaj države. Dejal je, kar je povzročilo cele salve smehu, da ima dovolj že nebeške trojice in ne še pozemeljske: infanterije, kavalarije in artilerije.

* **Delovanje preteklega parlamentarnega zasedanja.** V ravnokar zaključenem zasedanju poslanske zbornice je predložila vlada 16 predlogov. Nujnih predlogov je bilo vloženih 25, za podpore 184. Nadalje našteva zapisnik 247 inicijativnih predlogov in 577 interpelacij. Prošnj za izročitev poslancev sodiščem je došlo 27.

Vestnik.

Bratje Srbi, ki se udeležijo letošnje „Zavezine“ skupščine — okolo 20 jih pride — se pripeljejo v Ljubljano dne 23. t. m. opoldne. Na kolodvoru jih pozdravi vodstvo „Zaveze“. Čehi utegnejo priti dan prej. 20. t. m. je namreč na Dunaju stanek avstrijskih slovanskih učiteljev zaradi osnovanja avstrijske

slovenske učiteljske zveze. Našo „Zavezo“ zastopa njen predsednik tov. L. Jelenc, ter g. nadzornik Drag Pribil z otoka Krka. Z Dunaja pridejo Čehi v Ljubljano, 24. popoldne pa gredo skupno v Radovljico. Od slovenskega učiteljstva, ki se mudi v Ljubljani, pričakujemo, da se udeleži sprejema ljubih slovanskih tovarišev s severa in juga. Podrobnosti objavimo pravočasno.

Udeležencem „Zavezine“ skupščine. Vse udeležnice in udeležnike „Zavezine“ skupščine opozarjamo, da se pisмено zglase za stanovanje in skupni obed pri tov. Ivanu Šegi, učitelju v Radovljici. — Takoj po prihodu v Radovljico razredi tov. Šega nakazila za stanovanje tistim, ki se zglase zanja.

Učiteljski dobrotniki. Društvu za zgradbo učiteljskega konvikta so darovali: Zdravko, Evgen, Stanislav in Zora Legat 20 K namesto venca na grob svoji umrli predobri materi; tvrdka Fran Ksav. Souvan v smislu učiteljskega gospodarskega programa 23 K 52 h. Pri tej priliki opozarjamo vse organizovano napredno učiteljstvo iznova, da kupuje vse potrebščine za obleko edinole pri tvrdki Fr. Ksav. Souvanovi, ker plačuje od izkupička 5 % za učiteljski konvikt in vrhutega dobipa učiteljstvo vsled pogodbe blago še 5 % ceneje kakor druge stranke. Torej le svojik svojim! Pri plačevanju blagovoli vsaka in vsakdo zahtevati, da se svota zabelježi na korist učiteljskemu konviktu. — G. Anton Podgornik iz Metlike 1 K; Slavno županstvo v Tolminu 100 K pokroviteljine; Učiteljsko društvo ljubljanske okolice 3. rok pokroviteljine 50 K. Živeli učiteljski dobrotniki in nasledniki! Bog plati!

Letnino za učiteljski konvikt je plačal tov. Anton Vodé iz Zagradca. Hvala!

P. n. c. kr. okrajne šolske nadzornike prosim, da mi blagovolijo poslati za Letopis Slovenske Šolske Matice teme in teze, ki se je o njih razpravljalo pri letošnjih okrajnih učiteljskih konferencah.

V Ljubljani, dne 25. julija 1907.

J. Dimnik, nadučitelj.

Iz seje dež. šolskega sveta kranjskega z dne 17. julija 1907. Imenovani sta definitivni učiteljici v Št. Jerneju provizorična učiteljica istotam, Evlalija Tavčarjeva in Ivana Premelčeva, za nadučitelja v Smledniku učitelj in vodja šole v Mavčičah, Franc Čiuha, za definitivnega učitelja in vodjo šole na Igu provizorični učitelj v Ledinah, Franc Jurjevčič, in za definitivnega učitelja na šoli v Velikih Laščah provizorični učitelj v Robu, Konrad Fink. — Premeščena sta definitivni učitelj v Poljanah, Matej Petschauer, kot učitelj in vodja v Svetlem potoku, ter definitivna učiteljica v Toplicah, Marija Arhova, na šolo v Podkraj. — V stalen pokoj so stopile Marija Janšova, učiteljica na Dovjeh, ter začasno upokojeni učiteljici Marijana Tauzher-Jamškova in Terezija Friedrichova v Ljubljani. — Prošnja za razširjenje dvorazrednice v Domžalah v štirirazrednico se je odklonila! Zakaj?

Iz seje okr. šolskega sveta v Postojni dne 12. julija 1907. Iz za zadnje seje kurentnim potom rešene vloge se vzamejo na znanje. Nadučitelja Rudolfa Horvata v Zagorju se prizna tretja starostna doklada od 1. prosinca 1907. Sestavi se tabela prosilcev za izpraznjeno nadučiteljsko mesto v Senožečah. — Provizorično se nastavita, in sicer: izprašani učiteljski kandidati Slavoj Dimnik za Postojno in izprašana učiteljica kandidatka Srečka Poljšakova za Planino pri Vipavi. — Premeste se: prov. učitelj Vinko Roblek, iz Knežaka v Podkraj, prov. učit. Katarina Smrdu iz Trnja v Senožeče, prov. učit. Marija Jurca iz Hruševja v Knežak in prov. učit. Marija Lampetova iz Postojne v Hruševje. Končno se reši pritožba kateheta proti napačni odmeri kilometrov iz Trnovega v Šembije. — Za učiteljska mesta v post. okraju je prosil en sam moški izpr. uč. kandidat, ki je tudi službo dobil. Toliko v pojasnilo na notico v predzadnji števi „Slov. Naroda“. — „Iz učit. krogov.“ S.

Izlet na Triglav. Pretečene dni sem bral v „Uč. Tov.“, da je več učiteljev in učiteljic namenjenih po zborovanju „Zaveze“ pokloniti se mogočnemu Triglavu. Nečem trditi, da bi bilo moje mnenje merodajno, vendar ker dobro poznam gorovje

in vse dohode do njegovega previsokega prestola, hočem vsaj deloma ustreči izraženi želji. — Kdor hoče uživati prekrasni panorama triglavskega pogorja, naj podvzame turo z Dovjega čez Kredarico. S Triglava držita v Bohinj dve poti mimo Marije Terezije hiše (ne nazaj na Kredarico!). Prva, pol dneva daljša, drži pod Vršacem mimo triglavskih jezer po Komni do Fr. Ferdinandove hiše; od tu čez Komarčo do izvira Savice in k Bohinjskemu jezeru, ki se pa najbrž ne bo upoštevala. Ta pot je le za prave turiste, ki se zanimajo za ta jezera in gorske sklade ter da na lastne oči gledajo puščobne nasledke zlatorogovega maščevanja. Res, imenitno za turiste po poklicu! — Drugo pot — zopet le mimo Marije Terezije hiše, ker nudi najlepší razgled in je obenem najzložnejša — drži čez Konjsko planino po novi poti nad Velim poljem prek Tosca skozi Konjščico — le ob prav meglenem vremenu bližnjica skozi Trstje — v Srednjo vas. (Tolstec iz „Tosec“ je skoval prav nespreten filološki kovač.) Tura Dovje-Triglav-Tosec-Bohinj ali obratno je najbolj priporočljiva, ker je najzložnejša in za slučaj, da ni razgleda na Triglavu, poplača ves trud prekrasni razgled s sedla nad Konjščico in s Tosca. Ravno iz tega razloga pa turo na Triglav in po isti poti nazaj priporočam kot najprimernejšo samo iz Srednje vasi v Bohinju ne z Dovjega. — V Srednji vasi se vsakemu turistu priporoča Hodnikova gostilnica pod lipo, kjer se dobe tudi večji in zanesljivi gorski vodniki. — Ker se bo najbrž mnogo cenjenih tovarišic in tovarišev udeležilo izleta v Bohinj, bi bilo morda umestno, ako se podvzame triglavska tura iz Bohinja na Dovje. Okrog popoldneva se odrine iz Srednje vasi in prenoči na Kredarici, drugi dan zarana pohod na Triglav in okrog popoldneva vrnitev v Srednjo vas ali pohod na Dovje. Isti čas se potrebuje za obratno turo. Vsakega svarim pred povsod priporočano potjo Voje-Veropolje. — Natančnejša pojasnila bi dala tovariša Ivan Rihtaršič v Srednji vasi ali Fr. Jeglič na Dovjem. Potni čisto nič nevarna za zdrave ljudi; nervozni ali katere trpinči revma, naj ne hodijo na Triglav. Takim in kateri se strašijo naporene ture na Triglav, pa bi vendar vsaj enkrat v življenju radi uživali krasen naravni gorski panorama, priporočam pohod na Golico. Z nadrobnimi pojasnili bi morda postregla tovarša Fabine in Guštin na Jesenicah. — Izletnikom, ki gredo k Boh. jezeru in k Savici, je svetovati, da se vračajo na Bistrico „okrog Bohinja“. Kdor ni videl zgornje doline z vsestranskim, divnim razgledom, ta sploh Bohinja videl ni. Oglej si zgornjo dolino in potem šele se vrni! — Končno priporočamo vsem turistom in zavednim Slovincem hotel „Zlatorog“ ob izlivu Savice v jezero. — Navadno se v gore jemljejo vsakovrstne alkoholne pijače. Za vsak morebitni neprevidni slučaj ali nezgodo je prav dobro, ali da se gasi žejo in ohrani tek do jedi, je najbolje vzeti s seboj nekaj sadja, zlasti jabolok. Hruške in drugo sadje, ako se je s kruhom vred dobro ugaja, drugače slabi.

Učitelj Jakob Pretnar.

Angleški časniki prinašajo poročila angleških časnikarjev, ki so bili meseca junija tudi na Kranjskem. V teh poročilih se jako laskavo izražajo o vsem, kar so videli in slišali na Kranjskem. The-West Middlesex Advertiser and Chelsea Mail piše: „Potovali smo od Trsta po novi državni alpski železniški progi, ki je priča čudapolne inženerske spretnosti. Ta proga pa je tudi velikanske važnosti za srednjeevropski promet, zakaj ona jako skrajša daljavo od Severnega morja do Adrije. Iz Trsta smo dospeli v 3 urah v Bohinjsko Bistrico v lepo napredujoči Kranjski, deželi jezer, slapov, krasnih podzemskih jam, lepih planin, ki nudijo potniku prizore, ki jih niti Švica ne prekosi, dasi morajo v Švici letoviščarji plačevati visoke zdravilске takse. A Kranjska ne zasluži hvale edino zaradi svojih prirodnih krasot. Njeno slovensko prebivalstvo je mило in dobrosrčno; pozdravljalo nas je povsod z vso pozornostjo in največjo radostjo, ki pa ni bila umetna, ampak resnična in nad vse odkritosrčna. Dospelši v Bohinj, smo se odpeljali v Hotel „Sv. Janez“, ki stoji ob lepem romantičnem bohinjskem jezeru. — Po polurni vožnji smo dospeli iz Bohinjske Bistrice na Bled, kjer smo videli zopet drugo čarobno jezero, ki nas je spominjalo jezera Lago di Como, a ima vrhutega mnogo večji horizont, katerega obrobiljajo veličastne Karavanke. Sredi jezera pa je romantičen otoček, znan po stolpu, v katerem je zvonec, ki uresniči vsako željo, ki jo človek ima ob času, ko pozvoni. V hotelu „Louisenbad“ smo

prebili radostno noč ter sklenili mnogo prijateljstva. Tu smo imeli priliko slišati enega najfinejših zborov Evrope, „Glasbeno Matico“ iz Ljubljane, ki šteje do 150 vrlo izvežbanih glasov. Pod vodstvom koncertnega mojstra M. Hubada so nam zapeli sladke slovenske napeve in narodne pesmi s tako dovršenostjo in milobo, ki je vredna največje pohvale.“

Z gluhonemnice. Za začasnega voditelja ljubljanske gluhonemnice je imenovan tov. Fran Grm.

Za risarski kurz, ki se vrši na e. kr. učiteljišču v Ljubljani letos od 16. avgusta do 6. septembra, se je oglasilo novih in lanskih udeležnikov, tako, da se bo poučevalo v dveh oddelkih. Če bi bilo zaradi vročine treba, se preseli kurz iz risalnice v solčno sobo na severni strani šol. poslopja. Udeležniki, ki imajo svoje rekvizite, so prošeni, da ji prinesejo s seboj.

Vitez Kaltenegger na — zatožni klopi. Pod naslovom „Vitez Kaltenegger & Comp“ je priobčil dne 26. julija t. l. „Naš List“ oster članek, ki se glasi kot težka obtožnica. Iz članka posnemljemo: „Kranjske šolske razmere so obupne. To priznava vsa javnost, in teh razmer ne občuti le kranjsko srednješolsko učno osebje, ampak ravnotako, če ne še bolj, tudi kranjsko ljudskošolsko učiteljstvo kot težek jarem. Ne le, da so plače ljudskih učiteljev sramotne ter da še daleč ne dosegajo mezde izučenih delavcev, ki zahtevajo in tudi dobivajo dnevne plače 3-50 do 4 krone, dočim dobiva začasni učitelj ali učiteljica 2-20 K, stalni učitelj ali učiteljica pa šele v drugem letu stalnega nameščenja 2-93 kron na dan. Na šolstvu in učiteljstvu leži poleg tega še neznosna mera šikan in omalovaževanja zaradi vladajočega ostudnega birokratskega sistema. Ta sistem je star že nekaj let in izvira iz dobe barona Heina in izza časa neomejene moči liberalne stranke. Ne trdimo, da ga je liberalna stranka naravnost zakrivila, posredno ga je pa podpirala, četudi nevede in nehote. Liberalna stranka se ni brigala dovolj za deželno vladno ter je dostikrat celo zagovarjala in ščitila zagrizenega in tiranskega birokrata Heina. Liberalna stranka ni storila drugega, kot da je pobijala klerikalizem in s klerikalizmom tudi demokratiško misel, ki je našla v tedanji kat. narodni stranki zavetje. Demokracija pa je edino sredstvo proti birokraciji. — Hein se je vzgojil in protežiral celo vrsto birokratskih elementov tudi v ljudskošolski upravi. Na videz se je Hein celo zavzel za povišanje učiteljskih plač, zato da je učiteljstvu zaprl v javnosti sapo. Na tihem pa je skoval najhujše verige ljudskemu šolstvu. Učiteljska glasila so smela zabavljati proti klerikalizmu, za svoj pravi interesni krog pa so izgubila mnogo smisla, namreč za avtonomijo šolstva in učiteljstva. V tem tiči vse zlo. (To ni točno. Mi smo n. pr. že pred petimi leti objavljali ostre članke proti sistemu, ki je kritikal na učiteljstvo. Naši tozadnevni članki [n. pr. „V obrambo“] so zbudili splošno pozornost, in ljudje so se šudili, da imamo toliko poguma. Opomba uredn.) — Pod vladno Schwarzovo, ki je pravzaprav bil poslan le v namenu, da doseže redno delovanje dež. zbora, je dosegla ta Heinovala zalega svoj višek. Schwarz je germanizator in, ker gre germanizacija z birokratizmom vedno roko v roki, odobruje korupcijo. Nositelj te nadute in nepoštena birokratiške smeri v šolstvu je slaboznani vitez Kaltenegger, vladni šolski poročevalec. Kaltenegger pašuje v šolskem referatu kakor se mu zljubi. — Kaltenegger je osebno nadut nemški nacionalcec ter pajdaš pangermanskih agitatorjev. Samovlasten značaj, prepotentna osebnost, nedosegljiva domišljavost, zabitost in hribovska sirovost se združuje v njem. Vse te lepe lastnosti izvaja v popolni meri tudi v svojem delokrogu. Nevredno protežiranje na vse strani in vzgajanje štreberstva in petolizstva mu je namen. — Dež. šolski svet je napram njemu čisto brez pomena! In kakšni ljudje sede poleg tega v tej korporaciji, ki je vredna kranjskega dež. odbora! Že sestava dež. šol. sveta sama brez ozira na osebnosti jamči, da doseže vladni referent v njem, kar hoče. — Kaltenegger oddaja službe sam, vnaprej že določi, kdo dobi to ali ono mesto. Slučajev je znanih na desetine. Dobro leto dni je tega, ko je nekdo, ki se daleč ni mogel primerjati po kvalifikaciji s sokompetenti, ker naravnost ni imel akademičnih študij, dobil dobro mesto. Govorilo se je, da je dotičnik prinašal referentu postrvi ali rake; ljudi, ki so osebno z referentom znani ter so mu ugajali, ker so mu osebno tlačani in izkazovali hlapčevska opravila, je spravljaj na najboljša mesta. Pedagoškim principom pljuje v obraz. — Za avtonomijo šolstva

se meni slaboglasni Kaltenegger toliko kot za lanski sneg. Mnenje okrajnih in krajnih šolskih svetov meče principiuelno v koš. Šolski sveti stavijo predloge, in če ti niso prikrojeni natanko po volji Kalteneggerjevi, jih pošlje naravnost nazaj in zahteva njemu povoljnih predlogov. Če jih ne dobi, napravi po svoje ter udari v obraz vsem avtonomnim zastopom. Dostikrat se mu niti ne ljubi nazaj pošiljati, nego preko vseh predlogov uveljavi svojo samovoljo. — Specialiteta Kalteneggerjeva je tudi — seveda v prid šolstva! — da zavlačuje razpise in oddaje služb. Zanikrno poslovanje je njegova močna stran. Zgodilo se je, da vloženi prošnji po več nego pol leta niti v sejo spravil ni ter da je izkušal že oddana mesta zopet razpisati. — Vladni referent razvija svoje delovanje med okraj. šolskimi nadzorniki na svoj način, da tako tlači po njih učiteljstvo in korumpira šolstvo. Tudi tu ima svoj sistem. Ne trdimo, da je pokvaril že vse okraj. nadzornike, toda če jih še ni, je to le zasluga zadnjih, ker so nekateri imeli še nekaj poštenosti v sebi. A kdor mu leze v čreva, in naj še tako zanikrno vrši svoje delo, je vendar pri njem v največji milosti. Kaltenegger si izkuša napraviti med nadzorniki eskadron svojih huzarjev, ki bi bili njemu podobni na las. Še tako slab in brezvesten nadzornik pa bo našel v njem svojega zaščitnika, ako je kreatura; ki spada v njegov sistem. Pripovedujejo o nadzorniku, ki je napisal referat o inšpekciji, pa vendar dotične šole ni videl odznotraj. V neki šoli je bilo stranišče v takem stanu, da vrat ni bilo mogoče odpreti, pa ne zaradi vrat samih, nego zaradi nesnage. — Znano je še, kako je ravnal in še ravna z ljubljanskim učiteljstvom znani nadzornik, ki ni niti kvalifikovan za svojo službo, ker naj nadzoruje učiteljstvo z usposobljenostjo za meščanske šole, dasi ima sam komaj kvalifikacijo za ljudske šole in je opetovano zagrešil najhujše nesramnosti. Nadzoroval je pouk pri zaprtih vratih, prisluškovaje za durmi, trgal otrokom na cesti zvezke iz rok in starejšim kolegom, ki jim ne sega po zmožnosti in poštenju niti do gležnjev, napravljaj šikano na šikano v svoji omejenosti. Očitati so mu vse te umazanosti javno v „Učit. Tovarišu“ ter ga pozivljali, naj toži. Ali ni tožil. In on je tip Kalteneggerjeve ere, največji Kalteneggerjev protežé. Kaltenegger hoče, da bi postali vsi nadzorovalni organi taki, ter ga drži kvišku v kljub vsemu. Tako hoče korumpirati šolstvo in učiteljstvo do kosti, iz nadzornikov napraviti kreature, s tem pa oškodovati šolstvo in zatreti njega procvit. Učiteljstvo samo pri svoji mizeriji se gotovo ne bo moglo upirati takim krivim oblastnikom; vdajati se bo moralo, ker drugega ni mogoče. — Končno pozivlja „Naš List“ obe slovenski politiški stranki — narodno napredno in S. L. S. — naj storita svojo dolžnost ter prekucneta ta koš sramote, zakaj v interesu obeh strank je to, še bolj pa v interesu naroda in ljudske prosvete. — Slov. časopisje in vsi posamezniki pa naj zasledujejo vsak korak in pojav tega sistema, da se odkrije in pribije vsak sramotni čin in tako ustvari obtožnica, ki bo izzvala preki sod, da izčisti ozračje. — To so hude, ostre besede, ki jih ponosni nemškonalni plemič ne more in ne sme mirno vtekni v žep. Ako se čuti krivega, mora izvajati konsekvence, ki bodo našemu šolstvu samo v korist. Obtožnica je napisana, sedaj pride obsodba! Zatorej čakamo nestrpnost, kaj nam prinese bližnja bodočnost!

Za častnega občana je imenovala občina Zreče pri Kojncih tamkajšnega nadučitelja, tovariša Ljud. Tribnika. Gospod Tribnik službuje v Zrečah že 18 let in si je pridobil za občino obilo zaslug. Naše čestitke!

Kongres bolgarskih žensk. V Sofiji se je nedavno vršil — kakor smo že poročali — VI. kongres bolgarske ženske zveze. Na tem kongresu se je tudi razpravljalo o tem, da pristopijo Bolgarke mednarodni zvezi za žensko volilno pravico. Na tem kongresu je bilo zastopanih sedemindvajset bolgarskih društev, ki imajo skupno 1800 članic. Skupna glavica znaša 200.000 levov. Letni promet teh društev znaša 45.000 levov. Mnogo teh društev vzdržuje tudi šole.

Iz Petrovč poročajo: nadučiteljem na naši šoli je imenovan gosp. Ljudevit Černe j, poprej nadučitelj v Grizah, pozneje prideljen e. kr. učiteljišču v Mariboru, priznan mladinski pisatelj.

III. kongres jugoslovanskih književnikov in časnikarjev. Kakor javljajo iz Sofije, je osrednji odbor „Zveze

jugoslovanskih književnikov in publicistov" sklenil, da priredi letos na jesen III. kongres jugoslovanskih književnikov in časnikarjev. Kraj še ni določen.

14. svetovni kongres svobodomislecev se vrši dne 8., 9., 10., 11. in 12. septembra t. l. v Pragi.

Matura na koprskem učiteljskem. Letos je bilo na tem učiteljskem 52 maturantov (med temi 1 privatist.) Slovencev je bilo 22, Hrvatov 6 in Italijanov 24. Izmed 22 Slovencev je prebilo maturo z dobrim uspehom 12 kandidatov, 2 sta odstopila pred maturo, 1 je reprobiran na 1 leto, 7 pa na dva meseca. — Zrelostni izpit so napravili z dobrim uspehom: Bensa Andrej iz Pevme, Fiegl Karl iz Pevme, Furlan Albin iz Svinjega (Vipavsko), Gabrijelčič Franc iz Plavij, Hude Karel iz Mirne Peči (Kranjsko), Ivanič Josip iz Kobarida, Lasič Jožef iz Bukovice, Matelič Ivan iz Kobarida, Miklavič Albin iz Kobarida, Podgornik Franc iz Čepovana, Sancin Franc iz Škednja (Trst), Tušar Anton iz Prvačine. — Hrvatov je napravilo 5 z dobrim uspehom, 1 repr. na dva meseca. Od Italijanov je napravilo zrelostni izpit 14 kandidatov, 2 sta reprobirana na 1 leto, 7 na dva meseca; privatist je odstopil.

Infamnost najsirovejše vrste. „Domoljub“ je tako sirov in infamen list, da sodi direktno v svinjak med nerezane prešiče. Od „Domoljuba“ se razširja tak ostuden smrad, da mora dobiti človek o njegovih dopisnikih in novičarjih najžalostnejše pojme! Da so njegovi smrkavi, od spolskega občevanja idiotski, od požrešnosti bebasti pismarji nešteto krat na najsirovejši način napadli šolo in učiteljstvo, smo imeli že žalostno dolžnost konstatirati. Tako tudi v zadnji številki. Čujmo! „Učiteljska konferenca. Dne 6. julija so imeli učitelji iz postojnskega okraja svojo okrajno konferenco v Vipavi. Toliko učiteljstva skupaj še nismo kmalu videli mi Vipavci. Kar strah nas je bilo malo, ker toliko učenih gospodov in gospodičen skupaj videti, to pač ni malenkost. Zlasti pa je bilo tesno pri sreči nam „klerikalcem“, ko smo zrla toliko trumo svojih „prijateljev“ skupaj. No, pa je vse minilo brez večje nesreče. Pa zastave so vihrale po vipavskem trgu na konferenčni dan. Izobesil je zastavo Hrovatin, da so učitelji vedeli, kje se dobi dober „gabelfrištik“ ali predkonferenčni. Razobesil je zastavo gostilničar Hrib, ker je mislil, da bodo prišli k njemu na pivo. Razobesil je zastavo očka Mesesnel, in sicer zato, ker se to „šika“ ob takih slovesnostih. Kar tri zastave pa je razobesil grof Lanthieri. Eno zato, ker je predsednik krajnega šolskega sveta, drugo zato, ker so imeli učitelji banket v njegovem hotelu, tretjo pa zato, ker je bil povabljen na konferenco in smel cele tri ure poslušati učiteljsko modrost. Nekaj čudno-slovesnega se je pripetilo na banketu. Vstal je znani učitelj Česnik in predlagal, naj se pošlje brzoglavna zahvala na Dunaj gospodu državnemu poslancu — vsi boste rekli: „Kaj ne, Jakliču, njihovemu kolegi, so brzoglavili, da se čutijo vsi počaščene, da je eden njihovega stanu dosegel poslansko čast?“ Slabo meril in nič zadel. Poslali so brzoglavko gosp. Hribarju in podpisali so se „pokorno učiteljstvo“. Podpisali so razven par prav vsi. No, če prihaja beseda „pokoren“ od besede „pokora“, potem nimamo nič zoper to, ker je že zadnji čas, da se začno pokoriti za svoje liberalne grehe; če pa pomeni beseda pokoren toliko kot hlapčevsko vdan, potem pa sicer tako ponosne gospode pomilujemo, da so klonili tako nizko svoj tilnik. Če še omenimo, da so se nekateri okoli pol 11. ure zvečer vračali čez Št. Vid proti Postojni in da so bili med njimi eni precej glasni (zlasti gospodične), „eni pa že precej nestanovitni“, upamo, da smo storili svojo časnikarsko dolžnost, ker smo oteli ta velevažni dogodek v slovenski zgodovini pozabnosti.“ — Človeku prihaja kar slabo, ko čita to gorostasno infamnost. Kdo pa je ta ušivi zelot, da bi mu malo ustrojili njegovo garjevo kožo? Človek mora postati sirov ob taki sirovosti, ki smrdi do neba! Žalostno, nad vse žalostno, da krije take podlosti, ki so jih zmožne samo od geruša pijane barabe, s svojo imuniteto državni poslanec, katoliški duhovnik dr. Žitnik! Če ne napravi takim brezprimernim lumparijam konec, bo treba v resnici pokoriti njegove umazane sotrudnike s pestjo. O dr. Žitniku pa utegnemo dobiti pojme, ki se ne strinjajo s častjo državnega poslanca!

Osebna vest. Rudolf Kum p, izprašani učit. kandidat, je imenovan za prov. učitelja v Cerknici. — Rafael Ogrin,

izprašani učit. kandidat, je imenovan za prov. učitelja v Št. Vid nad Ljubljano.

Upokojen je ravnatelj gimnazije v Beljaku, A. Zehe. Dobil je red železne krone tretje vrste. Njegove zgodovinske učne knjige so splošno znane.

Iz Št. Vida-Grobelnega nam poročajo: Izlet tukajšnje šolske mladine, ki se je vršil dne 23. pret. m. v prijazne Završe, je nad vse imenitno uspel. Zabava se je vršila na vrtu gostilnice g. Goba. Tu se je kmalu razvila živahna zabava med otroci, četudi je nanje deževalo sladkor in druge otroškim želodčkom prijetne stvari. Prepevali so narodne pesmi ter se veselili zlatih mladostnih dni. Nato so bili pogoščeni, za kar se imamo zahvaliti prijateljem mladine, ki so preskrbeli gmotno, da se je veselica tako dobro obnesla. Potem so prišli na vrsto pevanje, razne igre in šaljivi nastopi, ki so se pohvalno izvršili. Po odhodu mladine se je tudi med prijatelji razvila živahna zabava, kateri je v veliki meri pripomogel šentvidski kvartet, ki je zapel „Božmarin“ in „Nazaj v planinski raj“. Vsi smo bili navdušeni ter se veselili lepega dne. Da se je izlet izvršil ob vzornem redu, se zahvaljujemo g. šol. vodji Franu Pogačniku, g. gg. učiteljicam Anki Wutt, Minki Kregar in Marici Klančnik ter g. kaplanu Ostržu, ki so se trudili uspešno, zakar jim čast. Izreči pa moramo zahvalo tudi g. gostom iz Brežic, prijateljem šole v Št. Vidu, v Šmarju, na Ponikvi in na Grobelnem, ki so gmotno pokazali ljubezen do šole in nje obiskovalcev.

Deželni šolski nadzornik v Trstu, g. Fr. Svída, pojde v pokoj. Nemci zahtevajo, da mora na to mesto priti Nemeč, češ, da se je v Trstu posebno ozirati na nemško narodno vzgojo.

Hotelska družba „Triglav“, ki je napravila v Bohinjski Bistrici krasne hotelske naprave, je izdala krasen plakat v slovenskem, češkem, hrvaškem, nemškem in italijanskem jeziku.

Čebelarški tečaj v Ilirski Bistrici se je vršil, kakor smo že poročali, v 21. pret. m. ob obilni udeležbi. Bili so navzoči čebelarji z vse Kranjske. Tečaja so se udeležili tudi čebelarji iz Koroške, Goriške in Istre. Že samo vzorni čebelnjak g. Žnidaršiča je vreden, da si ga ogleda vsak napreden čebelar. Tako vzornih čebelarjev ni med Slovenci, menda tudi malo v širni Avstriji. Tečaj je otvoril urednik „Čebelarja“, tov. Rojina. Pozdravil je navzoče udeležence, predstavil govornike ter se posebno zahvalil gospodu Žnidaršiču, ki je dal tečaju na razpolago svoj čebelnjak ter je prevzel praktični pouk. Prvi je predaval tov. nadučitelj Likozar o propadanju našega čebelarstva ter o zopetni povzdigi. Priporočal je tudi združitve vseh slovenskih čebelarjev. Nasvetoval je ustanovitev čebelarske podružnice za vso bistriško dolino, kar se je tudi zgodilo. Drugi govornik, tov. nadučitelj Humek, je predaval o anatomiji čebel. Nato je g. Žnidaršič pokazal, kako se lahko odvzame čebelam med, kar ga imajo odveč in se ta iztoči na izmetalnici. Kazal je tudi v raznih steklenicah svoj zares čisti evetlični med, ki ga je že do sedaj iztočil 1500 kg. Opoldne smo imeli dve uri odmor. Prvi govornik popoldne je bil tov. nadučitelj Likozar, ki je predaval o glavnih napakah naših čebelarjev. Nato je govoril gosp. Žnidaršič o izgoji matic, kar je čebelarje trgovce posebno zanimalo. Tov. nadučitelj Humek je še pojasnil glavno čebelarsko bolezen, gnilobo. Slednjič smo si še enkrat ogledali vzorni ulnik gosp. Žnidaršiča, ki nam je tudi še pokazal, kako dela umetne roje, ki ji pošilja na Nemško. S tem je bil dnevi red končan. S hvaležnostjo smo se poslovili od g. Žnidaršiča, s trdim sklepom, da se še snidemo pri njem. Pa tudi naši tovariši so pokazali, da so imenitni strokovnjaki.

Razgled po šolskem svetu.

— **Ptujska gimnazija** je štela preteklo leta 170 učencev, med njimi le — 25 Slovencev. To je sad nečuvnega pritiska nemških profesorjev na slovenske dijake. Namesto da bi imeli Slovenci v ptujskem, ormoškem in ljutomerskem okraju v Ptuj, kakor je to naravno, lastno gimnazijo ali vsaj gimnazijo s slov. vzporednicami, obstoji sedaj v Ptuj popolnoma nemška gimnazija, ki zatira slovenske dijake!

— **Na mostarski gimnaziji** je bilo preteklo šolsko leto 80 provoslavskih Srbov, 71 katoličanov, 49 mohamedancev, 2

grška katoličana, 1 protestant in 10 Židov. Izmed 21 profesorjev je bilo 17 tujcev.

— **Poljski štrajk v Poznanju.** Iz Berlina poročajo, da šolski štrajk med Poljaki še vedno ni rešen. Štrajkujoče otroke hočejo sedaj pruske šolske oblasti kaznovati s tem, da so jim odrekle šolske počitnice.

— **Vseučiliška kriza na Bolgarskem.** Dijaki imajo tajna posvetovanja ter so sklenili, da novoimenovanih profesorjev ne prepuste k predavanju. Pričakovati je resnih dogodkov. Vseučilišče se najbrže kmalu zopet zatvori.

— **Nemški jezik na Japonskem.** Japonci so se začeli učiti nemškega jezika. List „Post“ je prejel iz Tokija dolg dopis z zanimivimi podrobnostmi o učenju nemškega jezika v Mikadovem cesarstvu. Naval dijaštva za učenje nemškega jezika na tokijskem vseučilišču in v seminarjih je tolik, da so morali mnoge dijake zaradi prevelikega števila odsloviti. Do sedaj je nemški jezik kakor obvezen predmet uveden v državno gimnazijo v Tokiju, v štiri višje trgovske šole, v tokijsko mestno politehniko in v mnoge druge učne zavode.

— **Povsod so si enaki!** Učitelja Sedlačka v Chomotovi na Češkem sta denuncirala tamkajšnji kaplan in klerikalni nadučitelj iz političnega nasprotna, češ, da je pred dvema letoma razžalil v šoli cesarja. Učitelj je bil oproščen.

— **Naučno ministrstvo** je izdalo nove učne načrte za deške in dekliske meščanske šole. Ti načrti se zlasti ozirajo na obrtništvo in poljedelstvo pri dečkih na gospodinjstvo pri deklkah. Veljavni bodo ti učni načrti od šolskega leta 1908/9 naprej.

— **Narodna naobrazba v Avstraliji.** Avstralija ima za 4 milijone prebivalcev 5 vseučilišč, ki so pristopna tudi ženam. Vsi učitelji so jako dobro plačani. Profesorji imajo od 15 do 25 tisoč kron na leto.

— **Ubit po župnikovem naročilu.** V provinciji Bergamo v Italiji je bil umorjen učitelj Loglio po naročilu ondotnega župnika. Loglio je bil naprednega mišljenja in jako priljubljen med ljudmi, zato ga je župnik sovražil in najel dobrega katoliškega človeka, da je v znamenju svete zatirane vere ubil „bvezverskega“ učitelja. Župnik in ubijalec sta pod ključem. — Do enakih razmer pridemo lahko tudi še pri nas, ako ne neha klerikalno časopisje s hujskanjem proti šoli in učiteljstvu.

— **Lep nadzornik.** V V. udinskem okraju je žensko učiteljišče. Toda težko je priti absolventinjam iz tega učiteljišča. Nadzornik jih ne odpusti, dokler vsaka ne daruje njegovi ženi voz sena in pud (15 kg) masla.

— **Dvovinarska zbirka.** Deželni šolski svet je dovolil na Češkem pobirati na ljudskih in meščanskih šolah po dva vinarja od vsakega otroka vsak mesec. Zbirka se uporabi za vzgojo zanemarnjenih otrok.

Z gospodarskega polja.

— **Prvi zakon o varstvu planinarstva v Avstriji** je sklenil deželni zbor solnograški za svojo kronovino. Na podlagi tega zakona se osnuje posebna deželna komisija za planinarstvo, se uredi planinarska zemljiška knjiga in nastavljen bo poseben nadzornik za planine. Upajmo, da tudi po drugih alpskih deželah prav kmalu dobimo podoben zakon!

— **Avstrijsko pomorsko pravo.** V trgovinskem ministertvu se je v zadnjem času vršilo posvetovanje o sestavi načrta novega javnega pomorskega prava, ki naj bi stopilo na mesto sedanjega zastaranega navigacijskega edikta iz 18. stoletja, ki ne odgovarja več sodobnim razmeram. Tukaj gre v prvi vrsti za preosnovo pravnih razmer ladijine posadke in ladij samih, pomorske in pristaniščne policije, vozni pristojbin. Leta 1901. je vlada predložila zbornici sličen načrt, ki pa ni bil sprejet.

— **Izseljevanje z Ogrske.** Iz Budimpešte javljajo: Izseljevanje iz Ogrske zavzemlje velikanske dimenzije. Iz južno-ogrskih županij Temes, Torontal in Kraso-Szöreny se je 1. 1906. izselilo 25.000 ljudi. Od izseljencev se jih je 80 odstotkov obrnilo v Ameriko, ostali del v Nemčijo, Srbijo in Romunijo. V mero-dajnih krogih je provzročilo veliko konsternacijo, da se je ravno iz teh plodnih krajev izselilo toliko ljudi.

— **Železnica na Triglav.** Stavbeni pristav družbe avstro-ogrskih državnih železnic in privatni docent na nemški

tehniški visoki šoli v Pragi, dr. Friderik Steiner, je dobil dovoljenje, da sme pričeti s predeli za ozkotirno železnico od postaje Bohinjska Bistrica čez Sv. Janez in Stare Fužine na vrh Triglava. Dovoljenje velja za eno leto.

— **Nova železnica na Koroškem.** Gradbeni podjetnik Gross v Celovcu je dobil dovoljenje za zgradbo nove železnice iz Celovca v Škofji dvor in Mostič.

— **Predor skozi Ture** je bil 21. pret. m. ob 4. uri 50 minut zjutraj dogotovljen. Predor je dolg 8526 m. Začenja se pri postaji Böckstein, konča pa pri Mallnitzu. Vožnja skozi predor bo trajala 20 minut. Predor so začeli pri Böcksteinu delati 6. julija l. 1905., pri Mallnitzu pa 27. septembra istega leta. Tako sta zdaj skozi Ture združeni Koroška in Solnograška. S tem je skrajšana pot med Beljakom in Solnogradom za 185 kilometrov in obenem odstranjena zadnja ovira za novo alpsko železnico Dunaj-Trst. Delo je vodilo gradbeno podjetje Bedlich in Berger; delavcev je bilo zadnji čas 3000. Velike ovire je delala voda.

— **Kobilice selke** so se pojavile v veliki množini po Krasu. Pomikajo se od Pliskovice proti Škrbini in žrejo, kar do-bijo. Okolo Pliskovice in Gabrovice so napravile baje mnogo škode, in sicer ne samo po travnikih, ampak tudi po drevju.

Raznoterosti.

× **Ljudsko izdajo** Grillparzerjevih del izda na svoje stroške dunajski občinski svet.

× **Nov srbski list**, ki se imenuje „Srbski Glasnik“, je začel izhajati v Pakracu.

× **Pesnik — minister.** Španski pesnik Jose Echegaray objavlja spomine, v katerih pripoveduje o svojem bivšem ministertvu. Naravno je, da je malo ex-ministrov, ki bi priznali, da niso o svojem resortu imeli pojma. Echegaray je bil poljedelski minister, a zdaj izjavlja, da se o vsi stvari ni prav nič razumel. Dolgo je študiral, kako je prišel do te velike časti. Čez dolgo časa je dognal, da zato, ker je bil njegov oče — botanik.

× **Proti dirkam z avtomobili.** Skoro vsaka večja dirka z avtomobili je doslej zahtevala svoje žrtve. Z ozirom na to je bavarska vlada prepovedala v svojem ozemlju vse dirke, ravno tako tudi kneževina vrttembergška. Jako pametno!

× **Krščanska veroizpovedanja na Japonskem.** Med 150.000 krščanskimi Japonci je okolo 61.000 protestantov, 60.000 katolikov in 30.000 pravoslavni.

× **Lev Tolstoj.** Pred kratkim so prinesli listi vest, da je Tolstoj umrl. Vest se je izkazala za neresnično. Glasom zadnjih poročil iz Jasne poljane se za Tolstega življenje najmanje ni bati, ker je zdrav kakor riba. Kakor vedno dela Tolstoj slehrni dan 7 do 9 kilometrov dolge peš izprehode, zahaja k 3 kilometre oddaljenemu ribnjaku, da se tam koplje, plava, jaha in igra lawn-tennis. In to tik pred 80. rojstnim dnevom! Tudi na zunaj se je Tolstoj malo izpremenil; samo na hoji, če ga pogleda človek od zadaj, mu je poznati visoko starost. Ali njegovo oko je še bistreje in svetleje od nekdaj in se je navzelo izraza neizrekljive miline, ki dela njegov obraz, kateri je bil nedavno nekoliko strog, posebno prijazen. Piše Tolstoj še vedno pridno; v poslednjem času spisuje zlasti čitanke za šolsko deco, a največ dela mu daje njegova ogromna korespondenca z najrazličnejšimi osebami po vsem svetu.

× **Anglež si zna pomagati.** Mister John Fellou je bil pred štirimi leti v Karlovih varih in je s slastjo vžival ocvrte teleče noge. Letos je zopet prišel v Karlove vari, spomnil se je izborne jedi, toda ker ni znal imena za to delikateso, je opisal gostilničarju zaželjeno jed na ta način: „Prosim, prinesite mi ocvrte nogavice od otroka od bikove žene!“

× **V zrakoplovu čez Alpe.** Švicarski zrakoplovec Spelterini se je dvignil s svojim zrakoplovom, ki ima 1700 m³ vsebine, tretjič v zrak, da preplave čez Alpe. Lahek severozapadnik ga je nesel čez sv. Gotard. S seboj je imel pet fotograf-skih aparatov in en kinematograf.

× **Japonska** ima sedaj 44.710.000 duš. V deželi je 51 delujočih vulkanov in na leto je 500 lahkih in večjih potresov.

× **Ženski poslanci** v finskem deželnem zboru imajo na vesti že eno človeško življenje. Mož neke deželnozbornske poslanke se je sam ubil. Prej je izjavil znancem, da je njegova žena tako preobložena z zakonodajnim poslom, da povsem zanemarja gospodinjstvo. On je zaradi agitacije povodom volitev ostal brez dela, a njegova žena, ki dobiva mesečno 300 mark, mu daje na dan samo 40 pfenigov, tako da mu ne preostaja drugo, nego se ubiti. Redarstveno izvestje pravi: Siromašni človek, ta je v resnici stradal.

× **Globoko je padel.** Na Dunaju je nedavno v najsiromašnejših okolščinah umrl umirovljeni tramvajski nameščeneec grof Ivan Dubski. Že dolgo let se ni več posluževal svojega gosposkega naslova. V svoji mladosti je bil kakor kavalerijski stotnik s cesarjem Maksimilijanom v Meksiki. Po svojem povratku iz Meksike je stopil iz armade ter je postal učitelj jahanja pri knezu Collorado. Končno je bil pri dunajskem tramvaju kontrolor. Svojim znancem je večkrat kazal sobno uro, ki jo je nekda dobil v dar od cesarja Maksimilijana. Leta 1904. je bil od tramvajskega društva umirovljen, a sedaj je umrl pri usmiljenih bratih.

× **Hiše s 100 nadstropji.** Metropolitansko društvo v Novem Jorku gradi hišo s 46 nadstropji, ki bo za 47 metrov višja od hiš, ki so zgrajene do danes. Toda Edvard Marfi, arhitekt v Novem Jorku trdi, da je praktično in povsem možno zgraditi hišo s sto nadstropji, visoko 400 metrov. Po njegovi trditvi pričnejo kmalo graditi take hiše, ker so tla jako draga. Take hiše bodo mnogo zdraveje, ker bodo prebivalci najvišjih nadstropij imeli prave zračne kopeli.

× **Spomenik hrvaškim junakom.** Dne 21. in 22. maja 1909 bo minolo sto let, kar so hrvaški graničarji slavno padli v bitki pri Bilaju pri Gospiću proti francoski premoči pod maršalom Marmontom. Poveljnik 36. pehotne divizije je izprožil misel, naj bi se padlim junakom postavil skromen spomenik in so v ta namen že pričeli nabirati denarne doneske.

Zahtevajte „Učiteljskega Tovariša“ v vseh lokalih, kamor zahaja učiteljstvo!

Pri zabavnem večeru

ob „Zavezini“ skupščini v Radovljici poje učiteljski moški in mešani zbor pod vodstvom tovariša **Karla Mahkote** te-le pesmi:

1. A. Nedvéd: **Pozdrav.** Moški zbor. Moh. pes. I.
2. A. Nedvéd: **Naša zvezda.** Mešan zbor. Moh. pes. I.
3. D. Jenko: **Što čutiš, Srbije tužni?** Moški zbor. Pesmarica „Glasb. Mat.“
4. M. Hubad: a) **Je pa davi slanica pala.** } Narodne
b) **Ljub'ca, pevej, povej!** } Mešan
c) **Škrjanček poje, žvrgoli.** } zbor.)*
5. H. Volarič: **Slovenski svet.** Moški zbor. Pesmarica „Glasb. Mat.“ ali Moh. pes. I.
6. A. Nedvéd: **Nazaj v planinski raj!** Mešan zbor. Moh. pes. I.
7. A. Hajdrih: **Jadransko morje.** Moški zbor. Pesmarica „Glasb. Mat.“ ali Moh. pes. I.

*) Kdor želi note teh pesmi, naj se zgleda na naslov: Učitelj Karl Mahkota, Ljubljana, Pred Škofijo 21.

Listnica uredništva.

K. K. pri Sv. J. Hvala lepa! Porabimo nemara že prihodnjič. Prosimo še kaj podobnega. Pozdrav!

Uradni razpisi učiteljskih služb.

Št. 865.

Kranjsko.

(97) 1

Na mestni nemški dekliški osemrazrednici v Ljubljani je popolniti izpraznjeno stalno službeno mesto nadučiteljice.

Prošnje je vlagati po predpisani poti do 31. avgusta t. l. pri o. kr. mestnem šolskem svetu ljubljanskem.

Zakasnele ali pa pomanjkljivo opremljene prošnje se ne bodo vpoštevale.

C. kr. mestni šolski svet v Ljubljani, dne 26. julija 1907.

Naprednemu in zavednemu učiteljstvu!

Vsakdo bodi naročnik „Zavezinih“ listov, ki so:

Učiteljski Tovariš

Popotnik

Zvonček

Domače ognjišče.

Upravništvo „Zvončka“

proda več lepih

klišeejev po nizki ceni.

Upravništvo „ZVONČKA“

Ljubljana, Rimska cesta št. 7.

Naročajte samo pri tvrdkah, ki objavljajo oglase v našem listu!

Vsem onim, ki ljubijo žlahtno kapljico in dobro kuhinjo z vedno svežimi raznovrstnimi jedili priporoča svojo na novo urejeno (4) 12—8

restavracijo

kakor tudi moderno opremljeni in ceneni

hotel „Južni kolodvor“

nasproti kolodvoru

A. Seidel,
restavrater.

„SLAVIJA“

vzajemno zavarovalna banka

(20) 26-14

V PRAGI

zavaruje v življenjskih oddelkih: na slučaj doživetja in smrti, doto otrokom, dohodke in pokojnine, ter dovoljuje uradnikom, častnikom, profesorjem, učiteljem in vpokojencem posojila proti prenotaciji na služnini, pokojnini, ženitveni kaveiji itd., in v požarnem oddelku: proti škodam po požaru.

Zavarovani kapital	K 1053.737.339 88
Zavarovalnine	8.090.621 62
Izplačane škode in kapitali l. 1905	4.361.283 89
Rezervne in poroštvene zaloge	34.791.584 99
Pokojninski zalogi (uradniška in zastopniška)	2.188.391 24
Premoženje, naloženo v vrednostnih papirjih, posestvih, posojilih na posestva	34.087.781 48
Izplačana dividenda členom življenjskih oddelkov l. 1905	206.296 40
V vsem pa doslej	1.606.893 21
V letu 1905 se je premoženje pomnožilo za	3.004.509 80
V 37letni dobi svojega obstanka izplačala je banka „Slavija“ svojim členom odd. I—V. za škode in nagrade	87.176.383 75

Vsa pojasnila daje

Generalni zastop banke „Slavije“

v Ljubljani,

Gosposke ulice št. 12.

Poskusite
in priporočite
≡ izdelke ≡
Vydrove tovarne hranil
v Pragi VIII. Cenovnik zastonj.

(19) 28

Ivan Jax in sin
Ljubljana,
Dunajska cesta št. 17.

Velika zaloga
dvokoles, šivalnih in
pisalnih strojev.

Ceniki zastonj in poštnine prosto.

(23) 12-8

„Učiteljska tiskarna“

last „Učiteljskega tiskovnega društva“, registrovane zadruga z omejenim jamstvom

Gradišče št. 4 × Ljubljana × Gradišče št. 4

priporoča slav. krajnim šolskim svetom, šolskim vodstvom in učiteljstvu

uradne tiskovine

iz svoje zaloge.

Ceniki se pošiljajo na zahtevo zastonj.

Postrežba točna.

Tudi vse tiskovine za županstva ima tiskarna po zmernih cenah v zalogi.

Tiskarna sprejema vsa v tiskarsko stroko spadajoča dela ter jih izvršuje okusno in po solidnih cenah.

Izvrševanje tiskovin v enobarvnem in večbarvnem tisku.

Tiskanje muzikalij in časopisov.

(5) 12-9

|| Litografija. ||

Telefon št. 118.

Poštna hranilnica št. 76.307.

Ustanovljeno 1842.

Električna sila.

Telefon 154.

BRATA EBERL

(8) 52—30 tovarna oljnatih barv, laka in firneža

v Ljubljani, Miklošičeve ulice števil. 6

nasproti hotela „Union“

priporočata gg. šolskim vodjem in učiteljem v mestu in na deželi
njiju priznana najboljši, črni, medli**lak za šolske table.****G. ČADEŽ**

Mestni trg št. 14

(poleg stare g. Urbančeve trgovine)

priporoča v veliki izberi

klobuke, cilindre in čepice;

tudi raznovrstno (1) 52—30

moško perilo, kravate itd.

po zmernih cenah.

Za gg. učitelje 10% popusta!

Ustanovljeno leta 1832.

Lak za šolske table

črn in medel,

olja proti prahu

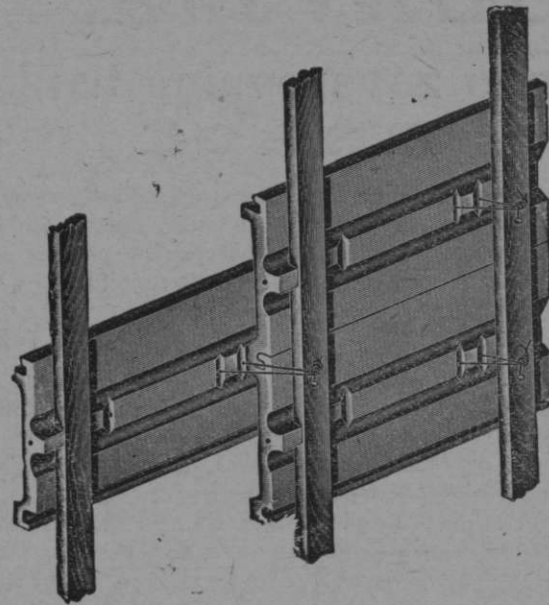
priznано najboljšo

prodaja (16) 50—28

ADOLF HAUPTMANNprva kranjska tovarna oljnatih barv, firneža, laka
in steklarskega kleja

v Ljubljani.

Ilustrovani ceniki zastonj in poštnine prosto.

F. P. Vidic & Komp. Ljubljana

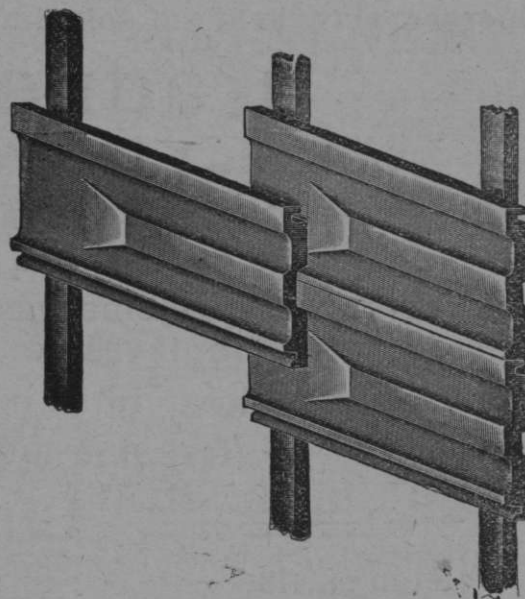
opekarna in zaloga peči

ponudijo vsako poljubno množino patentiranih

zarezanih strešnikov

Sistem „Marzola“ (Strangfalzriegel) Sistem „Marzola“

Barve: a) rdeči naravno žgani, b) črno impregnirani.

Najličnejše, najcenejše in najpriprostejše strešno
kritje.

ki trpe po močnem vetru in burji.

Sprejmejo se zastopniki.

Takošnja in najzanesljivejša postrežba.

Vzorci in prošpekte pošljemo na željo brezplačno.

(36) 30—22